

Raadsvoorstel en -besluit

2021-0172753

Participatie

Aan de leden van de raad,

Het college van burgemeester en wethouders stelt u voor op grond van het budgetrecht van de gemeenteraad over de gemeentelijke financiële huishouding - artikel 108 van de gemeentewet. te besluiten:

1. bewonersparticipatie sterker te borgen door de Zwijndrechtse participatiewijzer uitgebreid nadere invulling en uitwerking te geven en hiervoor in te stemmen met de geformuleerde aanpak.
2. een incidenteel budget van €209.000,- beschikbaar te stellen ten laste van het begrotingsresultaat en de begroting 2022 dienovereenkomstig te wijzigen.
3. de structurele kosten vanaf het jaar 2023, te weten € 143.000 per jaar, mee te nemen in de integrale afweging tijdens de kadernota 2023.
4. na één jaar het proces en de benodigde middelen te evalueren en op basis daarvan nieuwe aanbevelingen te doen.

De secretaris,

De burgemeester,

Aldus besloten in de openbare raadsvergadering van

De griffier,

De voorzitter,

Toelichting

Inleiding

Tijdens de behandeling van de kadernota 2022 op 13 juli jongstleden heeft uw gemeenteraad met een drietal moties inspanning gevraagd van het college op het gebied van communicatie en participatie.

Met deze moties roept u het college op:

1. De website van de gemeente Zwijndrecht gebruiksvriendelijker in te richten, informatie beter vindbaar te maken en ook informatie op relevante subsites via de website Zwijndrecht.nl te ontsluiten.
2. Tot meer interactieve communicatie met inwoners en ondernemers om zo een goede relatie met hen op te bouwen en daarmee het vertrouwen in de lokale overheid te vergroten
3. Te komen met een plan van aanpak voor een nadere uitwerking van bewonersparticipatie

De moties passen bij het raadsprogramma waarin u aangeeft dat de gemeente samen met inwoners, bedrijven en andere betrokkenen werkt aan een 'Krachtig Zwijndrecht', voor nu en in de toekomst. Participatie en communicatie zijn daarmee onlosmakelijk verbonden. Een woord dat bij de beraadslagingen over de kadernota telkens terugkwam was 'verwachtingsmanagement'. Wat verwacht de samenleving van de gemeente, wat verwachten we van elkaar? Luisteren we naar onze bewoners en ondernemers? Wat verwachten zij van ons? En als ze zich uitspreken, kunnen ze er dan ook van op aan dat we iets doen met die signalen? Met die vragen in ons achterhoofd gaan we aan de slag met onze communicatie. En bouwen we aan het vertrouwen dat de samenleving in ons als gemeente mag hebben.

Samenhang

De uitwerking van de moties over communicatie en participatie hangen nauw samen met elkaar en met de dienstverleningsvisie en het nieuwe dienstverleningsconcept. Dienstverlening draait om het dienstbaar opstellen voor onze inwoners en ondernemers. Wij zijn er om van meerwaarde te zijn voor de samenleving. We nemen de burgers en ondernemers zeer serieus. Wij werken namelijk voor hen. Onze organisatie bestaat in feite door (en voor) hen. Wat dit betekent voor de manier waarop medewerkers in de organisatie zich opstellen tegenover de samenleving, wordt nader uitgewerkt in het dienstverleningsconcept.

De leidende principes in de dienstverleningsvisie zijn 'Iedereen welkom, samenlevingsgericht, makkelijk & duidelijk, zichtbaar & aanspreekbaar' zijn alle bij de uitvoering van de drie moties over communicatie en participatie van belang. Bij participatie is het bijvoorbeeld van belang dat de informatie toegankelijk is. Een gebruiksvriendelijke website waarop de informatie goed vindbaar is, hoort daarbij. Ook komt het bij participatie aan op het opbouwen van een relatie, zodat wederzijds vertrouwen kan ontstaan.

Motie Participatiewijzer

In dit raadsvoorstel werken we het onderdeel van bewonersparticipatie uit. De door de raad aangenomen motie participatiewijzer roept op tot het intensiever en meer gestructureerd betrekken van inwoners bij werkzaamheden van de gemeente Zwijndrecht. Daarbij moet de participatiewijzer meer in zijn kracht gezet worden met de nodige aandacht voor participatietrajecten bij raadsvoorstellen.

Motie Digitale inwonersparticipatie

Participatie

Volgens het college staat de motie participatiewijzer niet op zichzelf, maar houdt deze verband met de eerder aangenomen motie over digitale inwonersparticipatie. Naar aanleiding van deze motie is er een digitaal participatieplatform in voorbereiding. Een plek waar inwoners, ondernemers en organisaties terecht kunnen om hun mening te geven of mee te denken over projecten en andere onderwerpen die spelen in de gemeente. Ook op dit aspect gaan we in dit raadsvoorstel in.

Eerdere besluitvorming

- M4 2020 11 10 Motie Digitale inwonersparticipatie
- M8 2021 07 13 Motie Participatie Wijzer
- A1 2021 11 09 Amendement Eerste wijziging begroting 2022 onderdeel 1c moties kadernota

Beoogd effect

Het borgen van participatie in de organisatie met de Zwijndrechtse participatiewijzer als richtsnoer. Daarbij is duidelijk wanneer we participatie inzetten en wat de mate van participatie is. Belangrijk hierbij is dat verwachtingen bij de aanvang voor alle betrokkenen helder zijn maar ook de grenzen aan het participatietraject duidelijk zijn.

Het inzetten van middelen en methodes die aansluiten bij de behoefte van inwoners, ondernemers en organisaties met een Zwijndrechts digitaal participatieplatform als inzet. In dit raadsvoorstel zoomen we in op het digitale inwonersplatform. Naast het digitale platform voor online participatie zijn er ook offline middelen en methodes, zoals bewonersavonden, evenementen, straatgesprekken en schriftelijke enquêtes.

Argumenten

1.1 We vinden inwonersparticipatie belangrijk

Bij alles wat we doen, willen we de leefwereld van onze inwoners centraal stellen. Dit betekent dat we oog hebben voor hun wereld bij het maken van beleid en het ontwikkelen en uitvoeren van projecten. We leren elkaars belangen kennen en begrijpen. Samenwerken en een goede relatie vormen de basis voor een gezamenlijke en gedragen participatie-aanpak. De gemeenteraad heeft hiervoor de Zwijndrechtse Participatiewijzer vastgesteld.

1.2 We werken participatief

Participatie betekent: een professionele en attente houding, serieus luisteren naar wat inwoners te zeggen hebben, verbindingen maken en lef hebben: zoeken naar wat wél kan. Dit vraagt om participatief werken van de organisatie en van het bestuur. Met de participatiewijzer is samenlevingsgericht werken aangebracht in het nadenken of een vraagstuk of project zich leent voor participatie en wat het proces moet zijn. De wijzer biedt concrete handvatten om inwonersparticipatie in de dagelijkse praktijk uit te voeren. Daarmee is een belangrijke eerste stap gezet.

1.3 We managen de verwachtingen beter met begeleiden en meer ervaring opdoen

We werken al enige tijd met de participatiewijzer en doen met participatie goede en in bepaalde situaties ook minder goede ervaringen op. We merken dat het belangrijk is om de organisatie blijvend te faciliteren bij de participatie in de vorm van begeleiding, training en ervaring opdoen. Op die manier kunnen verwachtingen beter waar gemaakt worden.

2.1 Een inwonersparticipatieplatform biedt een forse aanvulling op participatiemogelijkheden

Het inzetten van een inwonersplatform geeft de gemeente Zwijndrecht een forse aanvulling op de mogelijkheden in participatie. Het digitaal participatieplatform krijgt veel verschillende functionaliteiten, waardoor participatie op allerlei wijze invulling kan krijgen. Bovendien kunnen via het platform meer mensen meedoen. Het is laagdrempelig en men hoeft er de deur niet voor uit.

2.2 Communicatie is een onmisbare succesfactor

Participatie

Communicatie is voor participatietrajecten een onmisbare succesfactor. Ten eerste moet de gemeente duidelijk communiceren waarom zij inwoners vraagt te participeren. Op basis daarvan kunnen inwoners beter begrijpen waarvoor zij worden gevraagd en kunnen ze beter bepalen of ze daaraan willen meedoen. Als inwoners niet weten waarvoor ze participeren, is het risico dat ze afhaken en niet meedoen. Ten tweede moet helder worden gemaakt op welke manier via participatie invloed kan worden uitgeoefend. Een hulpmiddel hiervoor is de participatiewijzer, maar zeker ook het toekomstig digitale platform. In de derde plaats gaat communicatie over transparante besluitvorming. Communiceren wat er met de inbreng van participanten wordt gedaan, is van groot belang om misverstanden achteraf te voorkomen.

Kanttekeningen

1.1 Participatie is geen garantie voor draagvlak

Een participatietraject dat is ingericht volgens de uitgangspunten van de participatiewijzer vormt geen garantie voor draagvlak voor het uiteindelijke besluit. De visie van de participanten is immers maar één van de onderdelen die daarbij worden meegewogen (naast bijvoorbeeld financiële aspecten, praktische haalbaarheid en doelstelling). Er kunnen altijd mensen zijn die het oneens zijn met het besluit en zich onvoldoende gehoord voelen.

1.2 Er zijn keuzes aan de voorkant nodig

We zien dat het nodig is om voorafgaand aan het gebruik van de participatiewijzer nog enkele stappen te nemen. Het is belangrijk helderheid te scheppen. In het kader van verwachtingsmanagement is het belangrijk om als college en gemeenteraad gezamenlijk keuzes te maken over waar de prioriteiten liggen als het gaat om participatie en waar verschillende taken en verantwoordelijkheden liggen.

2.1 We moeten rekening houden met mensen die niet digivaardig zijn

Online participatiemogelijkheden bieden, weerhoudt ons niet van de plicht om ook op andere manieren mensen te betrekken. We blijven ruimte bieden aan offline participatiemogelijkheden. Online en offline kunnen elkaar daarbij versterken.

3.1 Participatie vraagt om investering

In het raadsprogramma geeft de gemeenteraad aan dat de gemeente samen met inwoners, bedrijven en andere betrokkenen werkt aan een 'Krachtig Zwijndrecht', voor nu en in de toekomst. Tijdens deze raadsperiode is gebleken dat de raad veel waarde hecht aan goede participatie.

Participatie vraagt om investering in tijd, inzet van mensen en financiële middelen. (Vak)kennis en ervaring zijn nodig voor het borgen van inwonersparticipatie in de organisatie. Ook moet er voldoende aandacht zijn voor de eenmalige inrichting van het digitaal participatieplatform en voor de borging van beheer, doorontwikkeling en het actueel houden. Als de raad ervoor kiest om geen extra middelen beschikbaar te stellen, betekent dit dat de ambities op het gebied van participatie, niet of in beperkte mate kunnen worden waargemaakt. De uitvoering van participatietrajecten blijft goeddeels dan zoals dit nu is.

Extern draagvlak

Bij de uitvoering van dit voorstel gaat het allereerst om intern draagvlak. Het goed borgen van de Zwijndrechtse participatiewijzer als richtsnoer in de organisatie, zal namelijk zijn effect naar buiten laten zien. Een goed participatietraject vergroot het vertrouwen van de Zwijndrechtse samenleving in het gemeentebestuur.

Duurzaamheid

Niet van toepassing.

Participatie

Aanpak/uitvoering/evaluatie

Borgen van participatie

Inwonersparticipatie gaat de hele organisatie aan. We willen verbetering aanbrengen in het participatieproces van uitgangspunten tot uitvoering en middelen. Dit maakt het een intensief en veelomvattend proces. Om hier snel en gedegen resultaat te bewerkstelligen zetten we in 2022 externe procesbegeleiding in. Daarmee krijgen we een frisse blik van buitenaf die ook ervaring van andere gemeenten meeneemt. Het resultaat moet een implementatieslag van de participatiewijzer zijn, waarmee we een stevige inbedding van inwonersparticipatie krijgen.

Punten die we daarin meenemen zijn:

- de wijze waarop we prioriteiten aan de voorkant bepalen
- de rollen en taken rond het participatieproces
- de spelregels rond inwonersparticipatie
- invulling van de communicatie- en participatieparagraaf in adviezen en raadsvoorstellen en de toepassing ervan
- De wijze van leren en evalueren ten aanzien van afgeronde participatietrajecten

Met de externe begeleiding verwachten we een goede start te maken, waarna de organisatie beter in staat zal zijn om in samenwerking met college en gemeenteraad een goed vervolg te geven aan inwonersparticipatie. Via tussentijdse monitoring kijken we of de participatietrajecten leiden tot meer tevredenheid bij de inwoners. Dit nemen we mee in de aanbevelingen voor het vervolg die we na een jaar aan de hand van de evaluatie zullen opstellen.

Inzetten van participatieplatform

Voor het digitaal platform zijn verschillende opties verkend, met het oog voor de wens van de lokale samenleving en gemeente. Het digitaal participatieplatform krijgt veel verschillende functionaliteiten, waardoor participatie op allerlei wijze invulling kan krijgen. Hierbij kan gedacht worden aan polls, enquêtes, videobijeenkomsten, kaarten en het aanmelden van burgerinitiatieven zoals PAK AAN!. Informatie rolt direct uit het systeem, waarmee het concrete handvatten biedt waar de gemeente vervolgens mee verder kan. Informatie op het gebied van participatie wordt op de websites zo geclusterd dat het duidelijk vindbaar is en niks verloren gaat. Het participatieplatform dient gebruikt te worden door de hele organisatie, zodat de inwoners op één en hetzelfde platform kunnen participeren.

Zodra de gemeenteraad instemt met het budget hiervoor beginnen we met het inrichten van het digitale inwonersplatform en zorgen we voor het beheerplan. Ons streven is om het digitale platform in het tweede kwartaal van 2022 in werking te hebben.

Communicatie/publicatie/participatie

Voor de borging van de participatiewijzer is interne betrokkenheid, meewerken en initiatief nemen een noodzaak. Na uw instemming met dit voorstel zetten we in samenwerking met het externe bureau de interne communicatie en participatie hiervoor op. Voor het introduceren van het digitale inwonersplatform zetten we een communicatiecampagne op, zodat geïnteresseerden hiervan op de hoogte zijn en weten hoe zij er gebruik van kunnen maken.

Personeel/organisatie/SCD

De uitvoering van participatietrajecten is een gedeelde verantwoordelijkheid van veel collega's binnen de organisatie, van onder andere projectleiders, beleidsmedewerkers, portefeuillehouders en communicatieadviseurs. Zij hebben allemaal binnen hun eigen vak ervaring met participatie en doen nieuwe ervaring op bij nieuwe participatietrajecten.

Participatie

Om de continuïteit in de uitvoering te garanderen is het belangrijk dat bepaalde zaken worden georganiseerd. We vragen de medewerkers actief mee te denken en te werken aan de aanpak die we in samenwerking met het externe bureau opzetten.

In aanvulling daarop en voor de structurele inbedding zetten we in het eerste jaar een 'aanjager' in. Iemand in de organisatie die een totaal beeld heeft bij participatie binnen de gemeente (wat gebeurt er waar, wanneer, hoe en door wie). Die erop toeziet dat de kennis en instrumenten voor participatie op de juiste manier worden ingezet en uitgebreid. Die stimuleert om te leren van dingen die goed gaan en zaken die beter kunnen en vervolgens zorgt voor doorontwikkeling. In dat kader zal het ook nodig zijn om te kijken of er voor het vervolg een 'aanjager' nodig blijft en dit mede te bezien in relatie tot de participatie ten gevolge van de Omgevingswet. Dit punt nemen we mee in de evaluatie.

Een contentbeheerder zorgt voor een goed beheer en invulling van het digitale platform.

Zoals vermeld bij de argumenten is communicatie een onmisbare factor bij participatie. Door het huidige communicatieteam wordt hierop al ingezet. Voor voldoende borging en continuïteit bij het participatieproces is uitbreiding met een communicatieadviseur nodig.

Financiën

Het borgen van inwonersparticipatie in de organisatie en de doorontwikkeling daarvan vraagt extra capaciteit en financiële middelen. Hetzelfde geldt voor de invoering van het digitale inwonersplatform.

2022 - Incidenteel

- Voor externe begeleiding een incidenteel budget van € 30.000,-.
- Voor implementatie, ontwikkeling en beheer digitaal inwonersplatform een incidenteel budget beschikbaar te stellen van € 26.000,-.
- Voor participatieadvies, communicatieadvies en contentbeheer een incidenteel budget van € 153.000,- voor 2022.

Vanaf 2023 structureel

- Voor ontwikkeling en beheer digitaal inwonersplatform een structureel budget van € 20.000,- op te nemen in de meerjarenbegroting 2023-2025.
- Voor participatieadvies, communicatieadvies en contentbeheer een structureel budget van € 123.000,-.